

PM Digital visningsmiljö

Bakgrund

I budget 2023 fick äldrenämnden i uppdrag att utreda förutsättningar för en digital visningsmiljö i syfte att belysa möjligheter, utmaningar, målgrupper och ansvar samt hur detta kan knytas samman med forskning och utveckling av digital teknik.

Detta PM beskriver bland annat olika typer av visningsmiljöer, nuläge, behov och mål med en möjlig framtida visningsmiljö samt äldreförvaltningens förslag till framtida arbete. PM redovisas som bilaga till tertialrapport 2, 2024/79.

Olika typer av visningsmiljöer

Visningsmiljöer finns och har funnits i flera olika former i Stockholms stad men framförallt i fysisk form, det vill säga ett inrett rum eller till och med en inredd lägenhet. I vissa fall har visningsmiljöerna kombinerats med forskning och utveckling och då utgjort så kallade testbäddar. I testbädden har ny teknik kunnat testas samtidigt som lokalen också kunnat visa på ett tänkt framtida scenario.

Visningsmiljöerna har varierat mellan mer varaktiga utställningar till mer tillfällig karaktär (för ett enskilt projekt eller forskning). En viktig faktor till variationen är vilka ekonomiska medel som stått till förfogande; långsiktiga medel och uppdrag i budget, projektmedel eller forskningsanslag.

Exempel på visningsmiljöer

- Visningslägenhet/visningsmiljö: – fysisk plats för intressenter att besöka för att se digitala produkter och lösningar.
- Webbaserad visningsmiljö – visningsmiljö som är etablerad online med en webbsida som har flikar för att navigera bland digitala produkter och lösningar.
- Testbädd – en fysisk plats där främsta syftet är att testa och validera produkter och lösningar.

- Testbädd med fokus på forskning - en anpassad miljö för att bedriva forskning och prövande av hypoteser.
- Testlägenhet – en fysisk plats som både kan visa digitala produkter och lösningar men främst för att testa i vad som kan jämföras med en hemmaliknande miljö.

Nuläge visningsmiljöer i Stockholms stad

I Stockholms stad finns idag ingen digital visningsmiljö, däremot fysiska testbäddar samt stadsdelsnära arrangemang för att öka kunskapen om digitala hjälpmedel.

Permanenta visnings- och testmiljöer

- **Stockholm stad/plattformen Smart stad** har samarbeten och samverkan med företag och akademien genom testbäddar med olika inriktningar. Gemensamt är att testa ny teknik ur ett framtidsinriktat perspektiv.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning har följande:

- Verklighetslabbet är en testbädd för samskapande mellan äldre, anhöriga, personal, innovatörer, studenter och forskare. Verklighetslabbet testar och validerar produkter, arbetssätt och tjänster som kan bidra till att utveckla framtidens äldreomsorg.
- Kliniskt träningscentrum, KTC, ligger i Högdalens vård- och omsorgsboende och är knutet till Verklighetslabbet, KTC utbildar och tränar medarbetare i praktiska moment inom det kommunala vård- och omsorgsuppdraget. Träningscentret är en mötesplats för lärande, kompetensutveckling och möjlighet till samverkan med olika lärosäten. Lokalerna är inredda med olika teman för att i största möjliga mån efterlikna de miljöer som medarbetare möter i sin vardag eller för att träna vissa moment. I lokalerna finns också mindre utställningar som bland annat hjälpmedel.
- Smarta hemmet invigs i augusti 2024 i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning och är en fysisk visningsmiljö. Syftet att visa tekniska lösningar och hjälpmedel för en trygg hemmiljö för äldre personer.

Aktiviteter som delvis fyller behovet av visningsmiljö

Lokala mässor

Ett antal stadsdelsförvaltningar arrangerar årligen någon form av öppet hus som benämns som välfärdsmässa eller digitaliseringsmässa. Dessa mässor är geografiskt placerade i befintliga lokaler för öppna mötesplatser för äldre. Sammantaget finns 48 mötesplatser spridda över Stockholm stad.

Aktiviteter vid träffpunkter och mötesplatser

De 48 mötesplatserna drivs i både i kommunal regi och privata former med stöd av stadsdelsförvaltningarna. Ett fåtal av dessa har särskilda inriktningar för äldre som exempelvis intellektuell funktionsnedsättning och syn- och hörselnedsättning.

Knappt hälften av mötesplatserna erbjuder någon form av aktivitet kopplat till digital teknik som support och kurser enligt tillgänglig information på webbsidan senior.stockholm. Ett fåtal av mötesplatserna hänvisar till stadsdelens digitala stödjare.

Syfte med en framtida digital visningsmiljö

Flera av äldreomsorgens utmaningar de kommande decennierna har det ökande antalet äldre som gemensam nämnare. Fram till 2050 förväntas antalet personer över 80 år fördubblas. Äldreomsorgen behöver byggas ut med fler vård- och omsorgsboenden och fler seniorboenden, antalet anställda inom äldreomsorgen behöver också öka. Samtidigt behöver omfattande insatser göras för att öka äldres livskvalitet, självbestämmande och inflytande över sin vardag. Här har digitala lösningar för kommunikation, tillsyn och annan hjälp i vardagen en stor betydelse.

Att tillgängliggöra välfärdsteknik i olika former och visa på möjligheterna är en pusselbit i detta. Allt fler äldre använder sig dagligen av internet för information, planering och bokning av olika aktiviteter och detta kommer att öka i takt med att allt fler personer som i sitt arbetsliv använt internet fortsätter att göra det som äldre.

Genom att göra visningsmiljön digital ökar också möjligheten att hålla denna aktuell och kostnaden för en fysisk plats utgår.

Syfte med en digital visningsmiljö

- Öka äldres möjligheter att ta del av ny teknik som kan hjälpa dem i deras vardag.
- Inspirera till att använda välfärdsteknik och koppla enskilda tekniska lösningar till ett sammanhang.
- Bidra till Stockholms stads förebyggande arbete.

- Kunna vara kostnadseffektiv samtidigt som det är lättare att hålla visningsmiljön uppdaterad.

Vad motsäger en digital visningsmiljö idag?

Den teknik som visas i en digital visningsmiljö måste Stockholms stad kunna stå bakom då Stockholms stad i sig uppfattas som en kvalitetsstämpel.

Aspekter som säkerhet och ekonomi, inte minst om visningsmiljön också ska visa upp tjänster som inte betalas eller subventioneras av staden. Om privata aktörer tillåts visa upp sina lösningar behöver det möjligen finnas en tjänst så att lösningarna kan jämföras. Vad är ren marknadsföring som hör hemma någon annanstans och vad är en rimlig upplysning från en offentlig aktör?

Allt detta kan lösas men kräver eftertanke, en tydlig organisation och en tydlig styrning från ax till limpa. Även om en digital visningsmiljö är lättare att hålla uppdaterad rent tekniskt innebär den också andra etiska överväganden (då innehåll på internet är lättare att sprida och använda sig av i sammanhang som Stockholms stad inte kan kontrollera). Personal kommer att krävas för att hantera frågor, hjälpa vidare och hålla kontakt med leverantörer av tekniska lösningar som antingen redan finns i visningsmiljön eller som önskar få en plats där.

De personer och den befintliga organisation som idag skulle vara aktuella att axla ett uppdrag med digital visningsmiljö har också andra stora och viktiga uppdrag (bland annat med att samordna äldreomsorgens digitalisering i stort och införandet av nytt utförarsystem för socialtjänsten och äldreomsorgen). En visningsmiljö skulle därför kräva ett tillskott och utökat uppdrag för att inte påverka andra viktiga delar av digitaliseringsarbetet.

Förutsättningar att kunna sätta upp en digital visningsmiljö

Vissa delar av en organisation kan sägas finnas idag och äldreförvaltningen har ett samordnande ansvar för digitalisering och välfärdsteknik inom äldreomsorgen i staden. Att realisera en fysisk plats som digital visningsmiljö är något som kräver en utökning av den befintliga organisationen i relation till pågående och planerade prioriterade uppdrag.

Riktlinjer för att kunna bedöma vilka tekniska lösningar som ska finnas i en digital visningsmiljö saknas och kommer att kräva arbete för att bli rättvisa och korrekta. Vartefter kommer dessa naturligtvis också att behöva uppdateras.

Vad gäller tekniska lösningar i rent formell mening finns detta sannolikt idag beroende på hur avancerad en digital visningsmiljö ska vara. Webbplatsen Senior i Stockholm skulle kunna vara en plats för att visa upp teknik. Beroende av ambitionsnivå kan tekniken bakom stadens webb dock behöva uppgraderas för att hantera en digital visningsmiljö.

Äldreförvaltningens förslag

Sammanfattningsvis:

- En digital visningsmiljö kan spela en viktig roll i stadens förebyggande arbete för att minska behovet av omfattande äldreomsorg.
- En digital visningsmiljö är möjlig men kommer att kräva personella och organisatoriska resurser för att skapa en välfungerande struktur. Vissa av dessa finns idag men är involverad i andra stora uppdrag då äldreomsorgen genomgår en omfattande förnyelse av sina digitala tjänster och digitala stödsystem.
- Äldreförvaltningen önskar därför att ett genomförande av en digital visningsmiljö läggs på framtiden och arbetas in i äldreomsorgens digitaliseringsplan när vi kommit längre i införandet av digitala tjänster och stödsystem.